

Ferdinand Habsburg:

Moj moto je slediti radovednosti

POGOVARJALA SE JE: **Barbara Kužnik**

Marija Terezija je z uvedbo obveznega šolstva poskrbela za eno bistvenih sprememb, ki se je v preteklosti zgodila na področju izobraževanja pri nas. Od takrat je minilo že več kot dvesto let, a da se prav njen daljni potomec ukvarja z izobraževanjem na drugačen način, se nekako ne zdi naključje. Ferdinand Habsburg je germanist, etnolog in politolog z dvajsetletnimi izkušnjami na področju medijev in marketinga. Med drugim je delal na Poljskem, v New Yorku (IVT) in Londonu (ECM). Kariero je začel pri medijski korporaciji Bertelsmann in bil eden od ustanoviteljev plačljivega TV-programa Premiere. Leta 2007 je ustanovil televizijski program Da Vinci Learning, ki ima danes skupno štiri in pol milijona naročnikov na Poljskem, Madžarskem, v Romuniji, Bolgariji, Turčiji, Makedoniji, Ukrajini, Rusiji in tudi v Sloveniji. Aprila so začeli oddajanje drugega programa, Da Vinci Universitas, ki pomeni popolno novost v televizijski ponudbi in nekoliko drugačen pogled na izobraževanje. Ferdinand Karl Habsburg-Lothring-Kyburg je potomec mogočnih monarhov Habsburgov. Svojega imena, četudi je izjemno ponosen nanj, skoraj nikoli ne uporablja v celoti. Ima avstrijsko državljanstvo, živi in dela pa v Berlinu.

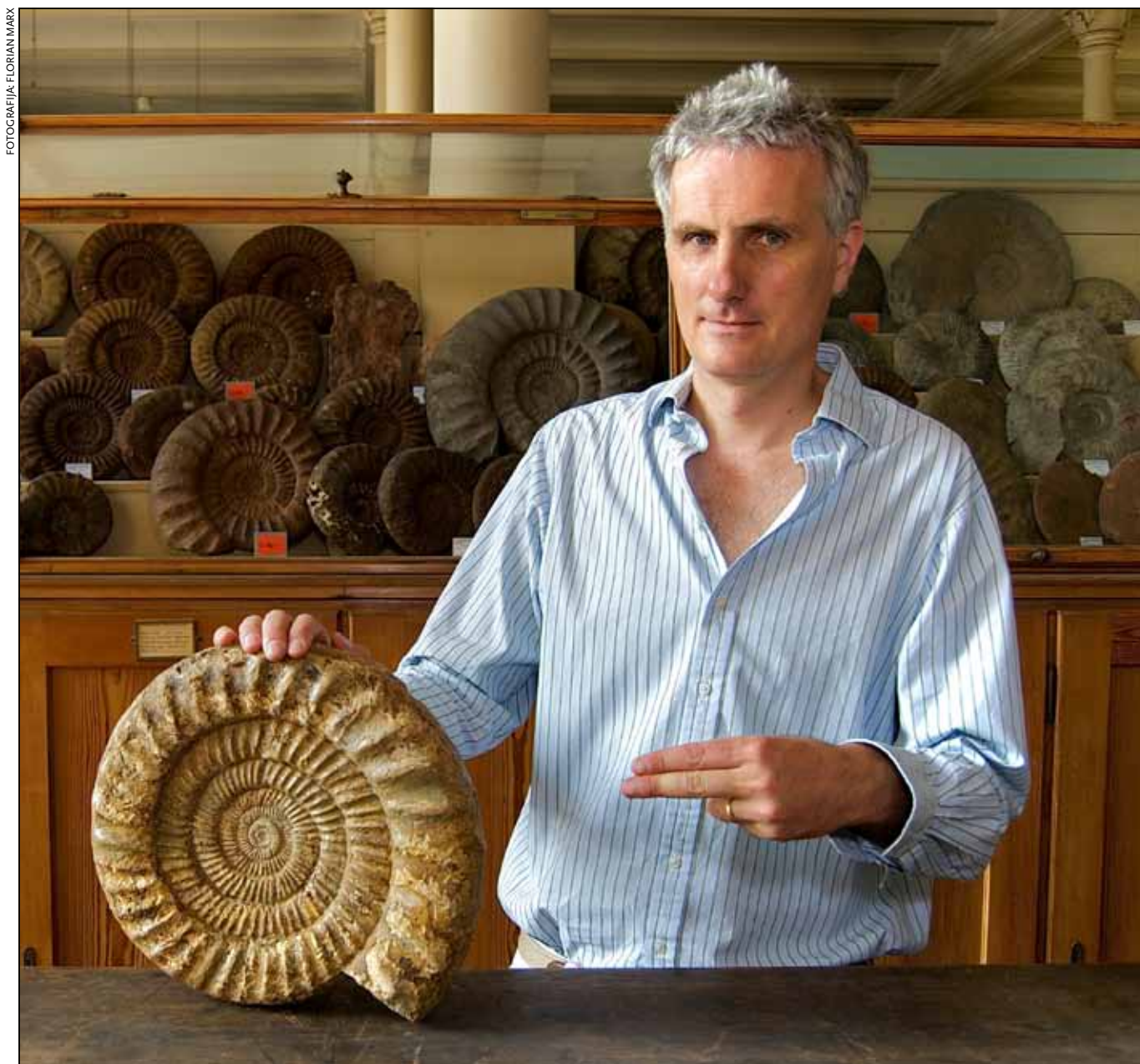
Se strinjate, da se sodobni načini izobraževanja razlikujejo od prejšnjih, ne samo tistih pred dvestotimi leti, temveč tudi tistih, ki so oblikovali vašo in mojo generacijo?

Morda bi bilo bolje reči, da se preprosto prilagajajo. Opravka imamo z novimi ljudmi, z generacijo, ki je izpostavljena svetu, medijem in novim tehnologijam bolj, kot smo bili mi ali naši starši kadar koli. Otroci ne želijo zgolj poslušati o tem, zakaj nastane mavrica, temveč tudi sami preizkusiti, kako jo je mogoče narediti. Ponekod poskušajo temu trendu slediti. Šola je namreč tista, ki lahko interes vzbudi ali pa ga popolnoma zatire. Denimo, sam nikoli nisem bil prav navdušen nad kemijo. Problem je bil v grozovito dolgočasnem profesorju, na drugi strani pa je bil učitelj fizike, sicer čisti kolerik. Bil je izjemno

izviren in nam je fiziko pokazal, namesto da bi o njej govoril. Popolnoma diametralna izkušnja. Zelo zapletene vsebine je torej povsem mogoče predstaviti tudi na preprost, zabaven način. Tudi največje znanstvene teorije so nastale prav zaradi najbolj preprostih vprašanj.

Odgovorov ni mogoče vedno najti v vrtcu ali šoli. Danes so tu v podporo novi mediji. Kje pa ste vi kot otrok iskali odgovore?

Prva je družina, kjer se učimo in poskušamo najti odgovore na vprašanja. Jaz se veliko naučim od svojih otrok in upam, da se tudi oni kaj od mene. Kot otrok sem odgovore iskal predvsem pri svojih starih starših. To je zanimiv način učenja – da se generacije učijo druga od druge. Nenadomestljiv, pravzaprav.

Sicer sem kot otrok obiskoval Benediktinsko šolo v Švici, kjer smo imeli učitelje, menihe, ki so izjemno veliko brali. Bili so prave zakladnice znanja. In da, takrat so nam znanje podajale knjige. Danes je seveda to povsem drugače. Možnosti je neskončno in novi mediji so tako rekoč neizogibni. Šole bi se, po mojem mnenju, morale prilagoditi dejstvu, da skoraj vsak otrok, ko stopi iz šole, uporablja vsaj enega od sodobnih medijev. Naj bo to telefon, osebni računalnik, videoigrice, televizija ali pa celo iPod. Nekateri muzeji, denimo, poskušajo temu slediti. Zato ponujajo interaktivne ogledke, pri katerih uporabljajo zaslone na dotik, in že to učinkuje odlično. Če to z veseljem otroci uporabljajo v prostem času, ne vem, zakaj ne bi tega uvedli tudi v izobraževalnih ustanovah.

Ampak knjige, da ne bo pomote, imajo in morajo imeti še vedno posebno mesto. Google pač listanja po veliki in težki enciklopediji ne more nadomestiti.

Po podatkih mednarodne raziskave kar 52 odstotkov Evropejcev znanost in tehnologija ne zanimata preveč. Za dežele, ki so odvisne od razvoja tehnologije, to ni najboljša popotnica. Kje so torej vsi genski inženirji, mikrobiologi in astrofiziki?

Bodimo iskreni, pravzaprav pri petnajstih res ne veš natančno, kaj bi v življenju počel. Tudi jaz nisem vedel, ali bom pisatelj, znanstvenik ... vse je bilo v zraku. In to je ena od ključnih stvari, ki jo marsikdaj spregledamo. Ko se mladi odločajo o svoji prihodnosti, ne vedo natanko, med čim lahko izbirajo in kaj to

pomeni. To bi moral biti pravi izziv, ponuditi možnosti in predstaviti, kaj vse lahko človek v življenju počne. Prav zato, ker so naravoslovne znanosti nekoliko nepriljubljene, poskušamo mi znanost in znanstvenike predstaviti v drugačni luči. Znanost je čudežna in ljudje, ki se z njo ukvarjajo, so lahko izjemno zanimivi, strastni in celo zabavni. Mladi lahko v zvezdah naših dveh televizijskih programov, ki so seveda znanstveniki in raziskovalci, najdejo svojega vzornika. In če ugotovijo, da je biti morsk biolog ali astrofizik pravzaprav nekaj fantastičnega in super zanimiv poklic, potem je naš cilj delno dosežen.

Nemčijo v zadnjih letih predstavljajo kot deželo malih raziskovalcev. Za kaj gre?

Spremembe so predvsem na področju naravoslovja, zato takšno navdušenje. Dolga leta so se namreč na vse mogoče načine trudili popularizirati naravoslovje. Smer je prava, čeprav rezultati še niso vidni. V vrtcih poleg učenja jezika, kulturne integracije in razvoja socialnih kompetenc po novem spodbujajo tudi zanimanje za naravoslovje. Če so možnosti in interes osebja zadostni, potem postajajo osnove matematike, fizike in kemije del vsakdanjega življenja že pri najmlajših. V otroških vrtcih se tako pojavljajo znanstveni laboratoriji, tečaji znanstvenih poskusov rastejo kot gobe po dežju, ustanavljajo pa tudi hiše malih raziskovalcev. Otroci v starosti od 3 do 8 let imajo namreč največ veselja spraševati in odkrivati nove stvari. Torej jih je s pravilno strategijo še povsem preprosto navdušiti tudi ali predvsem za naravoslovje. To so ugotovili strokovnjaki, jaz lahko temu kot oče treh otrok samo pritrdim. In dodam, da tudi sam nimam odgovorov na vsa vprašanja. In po svoje upam, da jih nikoli ne bom imel!

Še nedolgo tega je televizija veljala za model, ki povzroča socialno apatijo, otroke poneumlja, starše redi in zasnava ter jih požira v neradnične svetove. Je danes še tako, je televizija nevarna?

Da in ne. Pomembna je pametna uporaba. Ni mi všeč, da moji otroci ob koncu tedna pred televizijo prebijejo tudi po nekaj ur in da gledajo vsebine, ki so brez smisla, polne nasilja, četudi gledajo otroški program. To je težava nas vseh. Zato je toliko bolj pomembno, da lahko ponudimo alternativo, ki ni nevarna. Ki pritegne in hkrati ne zasnava z neumnostmi, poleg vsega pa je še izobraževalna. Otroci so naravno radovedni in postavljajo preprosta vprašanja in ob pravih televizijskih vsebinah lahko dobijo tudi odgovore nanje. Tako se izobražujejo in razvijajo svoje sposobnosti. Moj moto je, da je prav radovednost tista, ki ji je treba slediti.

Družinsko življenje je dandanes morda tudi nekoliko drugačno, kot je bilo nekdanje. Po celodnevem delu se družina sreča doma šele zvečer. Po neki teoriji naj bi prav zaradi tega otroci po novem raje več časa preživljali s svojimi starši. Idealna ciljna skupina, mar ne?

Nasa ciljna skupina je družina, res je. Program Da Vinci Learning ponuja vsebine, ki so namenjene otrokom od četrtega leta naprej. Zgornje starostne meje ni. Torej je spekter zelo širok, za vsakega nekaj, a poudarek je na skupinskem gledanju. Pri nas doma televizijo pogosto gledamo skupaj. Midva z ženo prav uživava, denimo, ko si skupaj ogledamo oddajo LOGO nemškega programa KIKA. Poznate? Izjemno zanimivo. To so poročila za otroke. Ampak o pravih, aktualnih temah. Včasih pomislim, saj

to je dosti boljše kot običajna poročila, na drugih programih. Otroci potem seveda postavljajo vprašanja, kot, denimo, zakaj pa so pravzaprav vojaki v Afganistanu. Je treba resnično dobro premisliti, kaj odgovoriti. Člani družine se o gledanem torej potem tudi pogovorijo, si vzajemno zastavljajo vprašanja in poskušajo vsak zase od tega nekaj odnesti. To je zame oblika kakovostnega skupnega preživljanja prostega časa družine.

Kaj je tako posebnega ali drugače v vzhodnoevropskih državah, da ste začeli svoj program prav tam?

Lahko vam povem, kaj sem sam opazil in je po mojem mnenju ključno. Na podzemni železnici v Moskvi še vedno velika večina ljudi med vožnjo v rokah drži ali prebira knjige. V Londonu na podzemni po večini prebirajo tabloide kot je *Sun*. To veliko pove o ljudeh, njihovi uporabi medijev in odnosu do sveta. Sicer se bojim, da tudi v Moskvi ne bo več dolgo tako. A so me določene stvari prepričale, da je zanimanje v vzhodnoevropskih državah za takšen izobraževalni program večje. Občutek imam, da je v teh deželah po padcu železne zavesse vse bolj pomembno kot izobraževanje. V Nemčiji, denimo, v izobraževanje vložijo letno veliko več denarja kot v teh državah. Tu posodablajo učne načrte in sisteme ter vključujejo nove sodobne tehnologije. V komunističnih sistemih je imelo izobraževanje svoje mesto in tudi jasno zastavljen cilj. A so bile investicije v izobraževanje precej večje, kot so zdaj. Izobraževalni sistem je tako na preizkušnji. Ne zgolj vsebinsko, tudi finančno. Vaša prednost pa je, vsaj tako se mi zdi, da za razliko od zahodnih držav znanje še vedno razumete kot vrednoto. To bi morali negovati.

Moram pa priznati še nekaj, da sem sicer sam navdušen nad temi deželami. Na Madžarskem, denimo, ima znanost dolgotrno tradicijo. Za svojo velikost imajo izjemno število Nobelovih nagajencev. Tudi Slovenija je lahko ponosna na svoje znanstvenike. Ponosni smo, da je ena izmed njih, klimatologinja dr. Lučka Kajfež Bogataj, ambasadorka našega programa.

Leta 1992 je Springsteen pel »There's fifty-seven channels and nothin' on«. To je bila neposredna kritika tako imenovane fast food televizije. Danes je programov že okrog dvesto. Bi rekli, da gledalec še vedno nima kaj gledati?

No, mi nismo v Ameriki in od takrat je preteklo že precej let. Seveda se je televizija od takrat spremenila. Danes je možnosti izjemno veliko in prav je, da vam je povsem jasno, da obstajajo tudi slabi programi, ki jih nočete gledati. Resnično so vsi žanri zastopani. Konkurenca je velika. Naš program, denimo, težko tekmuje z oddajo Slovenija ima talent. Povsem razumljivo je, da imamo precej malo možnosti, če je istočasno na sporedu nogometna tekma med slovensko reprezentanco in ZDA. Ne želimo in ne moremo biti konkurenca športnim programom in programom, ki predvajajo največje filmske uspešnice. Oddaj, ki spadajo v skupino zabavno-izobraževalnih oddaj je pravzaprav vedno več. A je paleta zelo široka, saj ima celo zabavni kviz *Kdo bo milijonar* izobraževalni podton. Torej vendarle obstaja neka kvalitativna praznina. Mi smo se jo namenili zapolniti. Pomembno je, da vas nekdo na posebne oddaje opozori, da se v nečem prepoznate, da gledate televizijo namensko in ne v prazno. Naš namen je, da bi v tej množici postali nekakšen svetilnik.

Kako lahko izobraževalno-dokumentarnim programom vašega tipa sploh uspe v prihodnosti?

Pomembno je, da pridobimo gledalce, ki natančno vedo, kaj hočejo. Prepričan sem, da je to neke vrste tržna niša. Izbrana kvaliteten izobraževalnega programa ne ponujamo zato, da bi pridobili široke množice, temveč zato, da bi gledalci v nas prepoznali tisto dodatno vrednost in bili pripravljeni za to tudi nekaj plačati. Gre namreč za plačljivo televizijo. Po izkušnjah pa vem, da ta znesek, primerljiv s tremi obiski kina, denimo, ni previsok. Gledalci takšnih programov so neprecenljivi. Niso pasivni kot mnogi drugi. Pogosto nam pošiljajo pošto in sodelujejo na naših spletnih straneh. Zanimajo jih vsebine in neredko želijo izvedeti še kaj več. Bolj kot kvantiteta gledalcev nas torej zanima kvaliteta. Veseli pa bomo, seveda, če bo takšnih gledalcev čim več.

To še posebej velja verjetno za program Da Vinci Universitas, ki je precej radikalen, saj ponuja zgolj in samo posnetke predavanj univerzitetnih profesorjev?

No, po svoje je to res nekoliko radikalen koncept, priznam. Nikakor ne gre za klasično televizijo. Dejansko gre za posneta predavanja brez maske, če lahko temu tako rečem. Program, ki ga je trenutno mogoče gledati v Ukrajini, predvidoma pa bo od septembra na voljo tudi v drugih državah, ima odlične povratne informacije. Četudi nima vsega tega, kar ponuja Da Vinci Learning (dokumentarnih dram, posebnih učinkov, režiranih prizorov in animiranih junakov), je namreč izjemno zanimiv. Predvajamo predavanja znanih imen, profesorjev z elitnih univerz, kot sta na primer Yale in Princeton. To so elitne svetovne univerze, na katerih pač lahko študira le peščica svetovne populacije. Zakaj bi bili drugi prikrajšani?

Kdo je vaša ciljna publika?

Vsi, ki jih to zanima. In to nikakor niso samo študentje! To so lahko tudi ljudje, ki so si vedno želeli izvedeti kaj več. Predavanja so s področja zgodovine, psihologije, politologije, filozofije, gospodarstva, matematike, fizike in astrofizike. Gledalci so lahko vaši stari starši ali pa otroci. Ne gre za klasično izobraževanje, ni kolokvijev in ni ocen. To ni igra na izpadanje. Včasih ta program primerjam s Fashion TV. Tako kot oni na ogled postavijo nove modne smernice najbolj znanih kreatorjev, tako mi na ogled postavimo najnoveše zamisli ter ideje najbolj znanih profesorjev in znanstvenikov na svetu. In učinek je, ne boste verjeli, neverjeten.

Imate sami svoje najljubše znanstvenike?

Leonardo da Vinci, ker je povezal lepoto in znanje ter znanost elegantno spremenil v umetnost. Pooseblja natanko tisto, kar hočemo z našim programom doseči. Zame sta navdih tudi Alexander in Wilhelm Humboldt. Brata, jezikoslovec in naravoslovec, sta zaznamovala nemško znanost in zgodovino tudi zato, ker sta vsak na svojem področju delovala tako interdisciplinarno. Bila sta vsestranska, širila sta horizonte znanosti in sledila svojim idealom. Fascinirajo me ljudje, ki jih zanima več stvari, ki so odprti, drzni in pripravljeni širiti svoja obzorja. Albert Einstein je rad pripomnil: »Nimam posebnih talentov. Sem le strastno radoveden.« ■

OGLAS